

Gator och parkers strategiska arbete för en trygg och levande stadsmiljö

Sammanfattning

Detta dokument utgår från Tekniska nämnden med inriktning på Gator och parker. Dokumentet presenterar sektionens strategiska arbete, samverkanspartners och mål för en trygg och levande utomhusmiljö. Vikten av att satsa och arbeta för en trygg offentlig utomhusmiljö förklaras, samt redogörelser för Gator och parkers framtida trygghetsåtgärder.

Sammanfattning.....	2
Bakgrund och problembeskrivning.....	4
1. Vad är trygghet inom offentlig miljö?.....	4
1.1 Gator och parkers ansvar för en trygg offentlig miljö	5
2. Gator och parkers trygghetsarbete år 2017 - 2018	6
2.1 Tekniska nämndens trygghetsrelaterade mål:	6
2.2 Gator och parkers arbete för en trygg, offentlig miljö	6
2.3 Gator och parkers arbete för trygg och säker trafikmiljö.....	7
3. Gator och parkers fortsatta trygghetsarbete för 2019.....	8

Bakgrund och problembeskrivning

Gator och parker planerar, bygger och förvaltar kommunens offentliga utomhusmiljöer. Tillgänglighet och trygghet i dessa miljöer är viktiga aspekter för ett trivsamt vardagsliv för kommunens invånare. Det strategiska arbetet som Gator och parker ansvarar för, utgår grundläggande från jämlikhet, folkhälsomål och enhetens översiktsplan. I översiktsplanen är hållbar tillväxt ett grundläggande mål i alla avseenden. Hållbar tillväxt talar för satsningar inom offentliga rum och parker och även inom strategier som talar för en trygg och öppen stad, där alla kan vistas på lika villkor. Jämlikhet är en grundläggande faktor inom hållbar tillväxt för stadens invånare. Jämlikhet är grundläggande när det gäller planering och utformning av stadens grönområden, parker, lekplatser, torg, GC-vägar och gator. Gator och parkers planering ska utgå från kvinnor och män, samt unga och äldres olika förutsättningar, för att gemensamt nyttja den fysiska miljön.

1. Vad är trygghet inom offentlig miljö?

Trygghet kan definieras som en känsla eller upplevelse som människor kan uppleva på olika sätt i offentliga miljöer, ett centrum eller inom bostadsområden. Att en plats upplevs som trygg eller otrygg betyder inte nödvändigtvis att platsen i praktiken är säker eller osäker att vistas på. Upplevelsen av trygghet eller otrygghet är en subjektiv upplevelse, och härstammar ur människors egna erfarenheter av faktorer som ger upphov till trygghet eller otrygghet. Tryggheten på en plats kan även präglas utav rykten och händelser på platsen, dess fysiska utformning samt kontakten med omkringliggande miljöer.

De norra delarna i Sverige är kända för att präglas av mörka vintrar. Den offentliga miljön kan ge upphov till olika uppfattningar, bland annat på grund av dygnets ljusa och mörka timmar som kan ge upphov till diskussioner om upplevd otrygghet och rädsla i stadsmiljöer. Den norrländska miljön präglad av det långa mörkret under vinterhalvåret, i samband med de senaste årens ökade upplevelse av otrygghet i utomhusmiljöer bland kvinnor bidrar till att det är extra viktigt i dagsläget att fokusera på trygghetsåtgärder.

Statistiska Centralbyrån (SCB) gör årligen en medborgarundersökning som bland annat påvisar hur umeåborna upplever trygghet i sin stad. Den senaste undersökningen, publicerad i september 2017 av SCB, påvisar att både män och kvinnor upplever en ökning av oro för brott. Kvinnors generella upplevelser av trygghet har även minskat något jämfört med tidigare år. Olika verksamheter arbetar på olika sätt för att bidra med säkerhet och trygghet för stadens invånare.

1.1 Gator och parkers ansvar för en trygg offentlig miljö

Gator och parkers roll för trygghet är att se till att utformningen av stadens rum som skall vara till för alla, underlätta underhåll, påverka och effektivisera säkra och trygga färdvägar, ta beslut om gatubelysning och växtlighet på allmänna gator och platser. Även klotter¹ och närhet till andra människor tas till hänsyn, som i sin tur kan påverka om en plats upplevs som trygg eller inte. I arbetet med detta samverkar Gator och parker med UmeBrå, jämställdhetsutskottet, polis och landsting. En viktig del går ut på att granska bakomliggande orsaker för upplevd otrygghet. Stökiga områden som kan uppfattas som otrygga, platser i bostadsområden och den offentliga miljön kartläggs och analyseras utifrån invånarnas upplevelser och perspektiv. Alla platser är unika och det är viktigt att skapa en förståelse hur en specifik plats kan utvecklas positivt och förändra befintliga uppfattningar till det bättre. Gator och parker medverkar även i enkätundersökningar, invånardialoger och trygghetsvandringar.

Den senaste forskningen och trygghetsanalyserna påvisar att gatubelysning är en ledande faktor för att känna trygghet utomhus. Undersökningar påvisar att kvinnor tycker det är särskilt viktigt med gatubelysning för att känna sig trygg utomhus. Gator och parker är just den enheten inom Umeå kommun som arbetar med gatubelysning i relation till trygghetsskapande åtgärder.

---

¹ Umeå kommun har tagit ett ordentligt tag om nedskräpning och renhållning. Tillsammans skapar invånare, näringsidkare och andra aktörer en ren och inbjudande stad som känns trygg och trivsamt. Nedskräpningen i centrumfyrkanten minskat med 10 procent från 2011 till 2016. Umeå har legat på en topp tre placering i Sverige under de år mätningar har utförts kring detta. I första hand har renhållningen i centrum kompletteras med städning på dagtid. Det är här de flesta befinner sig eller passerar igenom. Men många av insatserna berör hela Umeå. En ökad samverkan är prioriterad med de aktörer som finns i centrum; fastighetsägare, näringsidkare och restauranger. Det har också blivit fler papperskorgar utställda, klottersanering inom 48 timmar och städberedskap vid särskilda evenemang.

2. Gator och parkers trygghetsarbete år 2017 - 2018

Här presenteras tekniska nämndens mål ur aktivitetsplanen för år 2017 och 2018, samt de åtgärder som Gator och parker arbetat med ur dessa mål.

2.1 Tekniska nämndens trygghetsrelaterade mål:

2017

- Ta fram en plan för att utveckla utomhusmiljöerna i våra stads- och kommundelar, samt årligen genomföra projekt i minst en stadsdel respektive en kommundel.
- Medborgardialog Nydala.

2018

- Arbeta med att göra Umeå till en attraktiv stad. Umeås utomhusmiljöer ska vara välskötta och ha hög kvalitet. De ska erbjuda trivsamma, vackra, tillgängliga och trygga miljöer som inbjuder till möten och vistelser för alla. Gröna kvaliteter ska tas tillvara.
- Hållbar stad; Umeås infrastruktur ska stödja en hållbar livsstil, den ska underlätta att använda hållbara färdssätt och bjuda in till rekreation och rörelse i vardagslivet. Infrastrukturen ska byggas och underhållas med ett livscykelperspektiv.
- Säker och välfungerande infrastruktur; En välfungerande, säker och trygg vardag för alla medborgare ska skapas med effektiva metoder som säkrar infrastrukturens tillgänglighet året om.
- Medborgarfokus; vid kommunens förvaltning och utveckling ska medborgarnas synpunkter tas tillvara.

2.2 Gator och parkers arbete för en trygg, offentlig miljö

- Gator och parker arbetade under 2017 för att öka tryggheten på platser där många ungdomar rör sig genom närvaro av socialtjänstens fältgrupp och nattvandrande vuxna.
- Polisen, Gator och parker samt UmeBrå har genomfört kontinuerliga medborgardialoger med kommunens medborgare. Fokus under 2017 var Ålidhems centrum, Holmsunds centrum, Umeå centrum samt centrum i Hörnefors. Polisen har även besökt ungdomsgården i Hörnefors samt en pensionärsförening i Umeå.

- Under 2018 har Gator och parker har tagit fram ett fotgängarprogram som bland annat behandlar trygghetsfrågor; fokus är trygghet i barns väg till skolan och att föräldrar ska känna förtroende att låta sina barn promenera själva till skolan. Stadsmiljön tas även upp som ett exempel på att trygghet kan upplevas mitt på dagen, men kan upplevas otrygg på kvällarna på grund av mörka gångtunnlar och dålig utomhusbelysning. För att säkra tryggheten på offentliga platser kommer Gator och parker under 2018 och framåt att inventera tunnlar inklusive dess direkta omgivning såsom belysning. I och med detta har en åtgärdsplan upprättats som i överlag baseras på att årligen genomföra projekt i minst en stadsdel respektive kommundel. Fokus för 2018 var Marie- och Obbola områdena. Gator och parker har även fokuserat på att utöka belysningen inom kommunen, exempelvis att hela gc-vägnätet blir belyst.
- Ur Gator och parkers plan för utveckling och förvaltning mellan år 2016 - 2025, med inriktning Stadsliden, är ett av målen att arbeta för trygghetsskapande åtgärder. I motionsspåret på Stadsliden kommer trygghetsskapande åtgärder vidareutvecklas utifrån den skötselplan som antogs 2015. Exempel på detta är säkring av riskträd och slyröjning längs motionsspåren för att öka trygghetsupplevelsen.

Övriga mål:

- Framställa ett parkprogram
- Förbättra och bygga om Böleängsparken och dess lekplats
- Uppdatering av tillgänglighetsplan
- Bygga klart Vasaplan
- Uppdatering av skötselplanen för Nydala
- Genomföra en medborgardialog om Nydala
- Utveckla former för stadsodling och liknande initiativ.

2.3 Gator och parkers arbete för trygg och säker trafikmiljö

- Polisen tillsammans med Gator och parker har under två tillfällen under våren och hösten under år 2017 genomfört trafiksäkerhetsinsatser riktade till cyklister och gångtrafikanter. Inriktning under våren 2017 var trafikregler och cykelhjälm. Inriktning under hösten 2017 var belysning och reflexer.
- Gator och parker fortsatte arbetet med belysning och trygghetsskapande åtgärder i tunnlar med inriktning på målning, belysning och siktröjning.

- Gator och parker arbetar årligen med trygghets- och trafiksäkerhetsåtgärder vid skolor inom projektet "Trafiksäkra skolvägar". 3 stycken av de övergripande åtgärderna genomfördes utifrån det nämnda projektet under år 2017. 9 åtgärder genomfördes totalt, varav de övriga genomfördes inom gatuombyggnader. Det årliga målet kommer fortsatt vara 2 - 3 åtgärder per år.
- "Trafiksäkerhetsprogram - Vägen mot ett trafiksäkrare Umeå" är nästa steg i Gator och parkers långsiktiga arbete med att förbättra trafiksäkerheten för de oskyddade trafikanterna, dvs gående och cyklister. Trafiksäkerhet är en prioriterad fråga i Umeå kommun. Gator och parker har fokuserat på hastighetssäkring i form av cirkulationsplatser, farthinder och hastighetsanpassning, som sannolikt haft en bidragande anledning till att kommunen nått tidigare trafiksäkerhetsmål där olyckor minskat, framförallt för bilister. Under 2017 genomfördes 3 åtgärder kring trafiksäkra skolvägar och målet under 2018 och framöver kommer fortsatt att vara 2-3 åtgärder per år. Tryggheten kring skolvägar kommer att inventeras och det kommer föras en dialog kring farthinder.
- Gator och parker arbetade under 2018 med ett cykelprogram samt åtgärder med ett tryggt huvudvägnät för cyklister och gångtrafikanter där en särskilt hög standard avseende framkomlighet, raka sträckningar, ökad separering, trafiksäkerhet, belysning, drift och underhåll ska underhållas.
- Gator och parker fortsätter att åtgärda belysning och fokusera på trygghetsskapande åtgärder i tunnlår (3 tunnlår per år) med till exempel målning, belysning och siktröjning.
- Cykelöverfarter byggs inom kommunen åt cyklister i viktiga stråk. Syftet med cykelöverfarter är att öka tryggheten och trafiksäkerheten genom att överfarterna är tydliga och hastighetssäkrade till 30km/tim.
- Gator och parker arbetar med beteendeförändring i trafiken för att öka tryggheten och trafiksäkerheten genom samspel i trafiken. Detta genom aktiviteter med inriktning mot synbarhet och vikten av att visa hänsyn i trafiken.
- Fortsatt arbete med att utbilda Umeås 4-klassare (Umeåcyklisten).

3. Gator och parkers fortsatta trygghetsarbete 2019 och framåt

Gator och parker fortsätter att arbeta med trygghetsfrågor i utomhusmiljöer. Tekniska nämnden har fastställt uppdrag och mål för 2019 som Gator och parker kommer att främja i enhetens framtida trygghetsfokus.

Uppdrag från Tekniska nämnden 2019 och framåt

- Umeås utomhusmiljöer ska vara trivsamma, vackra, tillgängliga och trygga och bjuda in till möten och vistelser, varje dag - för alla
- Säker och välfungerande infrastruktur – En välfungerande, säker och *trygg* vardag för alla medborgare ska skapas med effektiva metoder som säkrar infrastrukturens tillgänglighet året om
- Arbeta för ökad respekt för hastighetsbegränsningar, tekniska lösningar och/eller beteendeförändringar (detta uppdrag är Gator och parker huvudansvariga för)
- Konkretisera om/hur slutsatser i rapporten "Säkrare cykling för barn i tätort" kan implementeras i kommunen (detta uppdrag är Gator och parker huvudansvariga för)
- Välj ut en pilotsträcka för separering av gång och cykel i befintlig gatustruktur (detta uppdrag är Gator och parker huvudansvariga för).

Gator och parkers prioriterade trygghetsskapande aktiviteter för 2019

- Skapa ett program för stadens attraktivitet året om
- Bygga om Rosendals park
- Ta fram ett parkprogram som bland annat innehåller värnande förslag för att skapa trygghet i parkområden
- Genomföra planen för att utveckla utomhusmiljöerna i våra stads- och kommundelar, 2019 Ålidhem och Sävar
- Medborgardialog för Rosendals park och inför stads- och kommundelsåtgärderna.

Trafiksäkerhetsåtgärder enligt program:

- Utveckla plan för trafiksäkra skolvägar
- Ta fram fotgängarprogram.

”Gator och parkers strategiska arbete för en trygg och levande stadsmiljö”

2019-02-20

Kontakt:

Anna Hallbom

Handläggare för myndighetsutövning, administration och GIS

090-16 27 95

anna.hallbom@umea.se

Gator och parker

Umeå kommun